

РЕЦЕНЗІЯ ОФІЦІЙНОГО РЕЦЕНЗЕНТА

кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової Сумського національного аграрного університету

ТКАЧЕНКО ВІКТОРІЇ ВІКТОРІВНИ

на дисертаційну роботу аспіранта кафедри обліку і оподаткування

Чень Фулі (Chen Fuli) на тему «**Науково-методичне забезпечення оцінювання впливу корпоративного управління на фінансові результати діяльності та корпоративну соціальну відповідальність компаній у**

Китаї» (англ. «The Impact of Corporate Governance Mechanisms on Firms' Financial Performance and Corporate Social Responsibility Conduct in China»),

поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 - управління та адміністрування
за спеціальністю 073 - «Менеджмент»

Актуальність теми дисертації

Протягом останніх трьох десятиліть багато організацій зіткнулися зі зростаючим тиском з боку різних груп стейкхолдерів (наприклад, клієнтів, уряду, співробітників і конкурентів) щодо вирішення широкого спектру соціальних і екологічних проблем, починаючи від політики еко-дизайну продуктів і закінчуючи ініціативами, щоб уникнути використання дитячої праці у постачальників фірми другого чи третього рівня. Щоб зберегти свою ліцензію на діяльність у суспільстві, фірми відповіли на цей тиск з боку зацікавлених сторін розробкою стратегій або ініціатив корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). Однак такі програми чи заходи КСВ часто були відокремлені від основного бізнесу фірми або не пов'язані з її акціонерною вартістю, що, ймовірно, зменшує їхній внесок у коротко- та довгострокову діяльність фірми. Все більше і більше компаній почали змінювати свою стратегію КСВ із виконання чинних вимог законодавства на більше, ніж відповідність, і намагаються інтегрувати КСВ у свою основну діяльність. Отже, очікується, що ефективність КСВ залежить від внутрішнього управління фірмою. Тому значною є роль характеристик корпоративного управління, щоб краще пояснити вплив КСВ на фінансові показники фірми.

З огляду на це тема дисертаційної роботи здобувача наукового ступеня доктор філософії Чень Фулі на тему “Науково-методичне забезпечення оцінювання впливу корпоративного управління на фінансові результати діяльності та корпоративну соціальну відповідальність компаній у Китаї” є своєчасною, актуальною, теоретично та практично значимою.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано в рамках плану наукового дослідження кафедри обліку та оподаткування Сумського національного аграрного університету за темою «Розвиток корпоративної звітності зі сталого розвитку / ESG звітності та інфраструктури її обслуговування (0121U100104) та «Розвиток корпоративного управління та корпоративних відносин на засадах сталого розвитку» (0121U100113). Більше того, дослідження в рамках цієї роботи, також проводилося в межах проектів із Китайської народної республіки, а саме: Проект планування соціальних наук провінції Хенань № 2021BZZ004; Дослідницький проект гуманітарних і соціальних наук Університету провінції Хенань № 2022-ZDJH-0099; Дослідницький проект гуманітарних і соціальних наук Університету провінції Хенань № 2022-ZZJH-158; Дослідницький проект федерації соціальних наук Сінсян № 2 021-167.

Наукова новизна одержаних результатів.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих здобувачем у своїй роботі, не викликають сумнівів. До найбільш вагомих здобутків, можна віднести такі наукові положення:

- Автором вперше розроблено методичний підхід та структуру взаємозв'язку між корпоративним управлінням, фінансовими показниками та поведінкою компаній у сфері корпоративної соціальної відповідальності, яка, на відміну від існуючих досліджень, що аналізують взаємозв'язок між щонайбільше двох цих концепцій, вивчає зв'язки між трьома явищами та дозволяє ширше розглядати місію та середовище компаній в умовах економіки стейкхолдерів;
- Автором було удосконалено понятійно-категоріальний апарат через уточнення визначення корпоративного управління, що включає наслідки прийняття корпоративних рішень для нефінансових зацікавлених сторін і визначає їх як пов'язані з усіма процесами, які впливають як на фінансові, так і на нефінансові результати фірми. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) розглядається як загальний термін, який включає політики, процеси та практики (включаючи розкриття інформації), які компанії впроваджують для покращення добробуту своїх зацікавлених сторін і суспільства (включно з навколишнім середовищем), незалежно від того, здійснюються вони добровільно чи ні, чи передбачено правилами, нормами та/або звичаями. Щоб покращити розуміння того, як

дослідження взаємозв'язку у трикутнику корпоративне управління – корпоративна соціальна відповідальність – фінансова результативність компаній проявляються в різних інституційних аспектах, в роботі синтезовано існуючі дослідження відповідно до різних інституційних підходів;

- Дослідження визначає алгоритм і методичні підходи до тісної взаємодії між КУ та КСВ, а також тенденції їх наближення, в якому поведінка КСВ поділена на два рівні, а саме поведінка у КСВ та розкриття інформації щодо КСВ, які використовуються для вимірювання ступеня, в якому підприємства захищатимуть права та інтереси зацікавлених сторін та інтенсивність розкриття інформації про КСВ, відповідно, і ця взаємодія може призвести до внутрішньої або зовнішньої орієнтації, два типи поведінки КСВ, які визначаються в роботі;

- В дисертаційній роботі удосконалено також теоретичні та методологічні підходи до розуміння факторів впливу на розкриття інформації щодо корпоративної соціальної відповідальності китайських компаній, акції яких котуються на біржі, які визначають фінансові умови, поведінку у КСВ та поведінку учасників ринку як сили, що спільно впливають на розкриття інформації щодо КСВ, визнаючи, що компанії з високим рівнем фінансової результативності і поведінки у КСВ готові збільшити інтенсивність розкриття КСВ, і навпаки, компанії, зареєстровані на біржі, з нижчою фінансовою результативністю або меншою поведінкою КСВ зменшуватимуть розкриття КСВ;

- В роботі набули подальшого розвитку та було уточнено модель поділу на стадії розвитку корпоративного управління в Китаї на п'ять етапів розвитку на основі розвитку ринку цінних паперів і норм корпоративного управління; методичний підхід до критеріїв групування цього типу дослідження, який, на відміну від попередніх досліджень, що проводять груповий аналіз на основі таких умов, як частка державних акцій та характер контрольних акціонерів, використовує критерій державної частки у власності як стандар і досліджує відмінності між двома типами підприємств в емпіричному дослідженні та дозволяє зробити нові висновки дослідження; механізм, за допомогою якого інституційні інвестори покращують фінансові результати діяльності та покращують поведінку компаній у КСВ, демонструючи, що лише зареєстровані на біржі компанії з великим потенціалом зростання можуть залучити інвестиції від інституційних інвесторів, а інституційні

інвестори, у свою чергу, сприятимуть сталому розвитку зареєстрованих на біржі компаній через довгострокове утримання та участь у прийнятті рішень; механізм визначення особливостей розподілу агентської проблеми у китайських публічних компаніях шляхом демонстрації поширеності агентських проблем типу I у державних інвестиційних підприємствах, водночас доводячи, що агентські проблеми типу II переважають у компаніях, які не є державними інвестиційними підприємствами.

Основний результат цього дослідження можна сформулювати так: взаємозв'язок між корпоративною соціальною відповідальністю (КСВ) і фінансовими показниками фірми необхідно досліджувати з посиленням на «відповідність» між КСВ і корпоративним управлінням.

Практичне значення отриманих результатів дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні положення та практичні рекомендації, висновки і пропозиції дисертаційної роботи спрямовані на розв'язання проблем функціонування компаній в умовах економіки стейкхолдерів із сильною орієнтацією на задоволення потреб усіх стейкхолдерів, а не тільки акціонерів і відповідної переорієнтації на це та розширення функцій корпоративного управління, покращуючи його взаємодію із корпоративною функцією корпоративною соціальною відповідальністю та у взаємозв'язку із впливом на фінансові результати діяльності публічних компаній в Китайській народній республіці.

Головні результати, отримані особисто автором.

Серед досягнень дисертанта слід відмітити запропонований методичний підхід та структуру взаємозв'язку між корпоративним управлінням, фінансовими показниками та поведінкою компаній у сфері корпоративної соціальної відповідальності, яка, на відміну від існуючих досліджень, що аналізують взаємозв'язок між щонайбільше двох цих концепцій, вивчає зв'язки між трьома явищами та дозволяє ширше розглядати місію та середовище компаній в умовах економіки стейкхолдерів.

Особливої уваги заслуговує алгоритм і методичні підходи до тісної взаємодії між КУ та КСВ, а також тенденції їх наближення, в якому поведінка КСВ поділена на два рівні, а саме поведінка у КСВ та розкриття інформації щодо КСВ, які використовуються для вимірювання ступеня, в якому підприємства захищатимуть права та інтереси зацікавлених сторін та інтенсивність розкриття інформації про КСВ, відповідно, і ця взаємодія може призвести до внутрішньої або зовнішньої орієнтації, два типи поведінки

КСВ, які визначаються в роботі.

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційної роботи достатньо обґрунтовані, достовірні та впливають із результатів дослідження. Робота має логічно побудовану структуру висновків, які обумовлені характером дослідження.

З метою забезпечення аргументованих результатів дослідження автором використано масштабну інформаційну базу, наукові публікації, норми і нормативи, різноманітні рейтинги публічних компаній в КНР, особисті спостереження, а також інформація з комп'ютерної мережі Інтернет.

Обґрунтованість сформульованих у дисертації наукових положень, висновків підтверджується значним обсягом виконаних дисертантом досліджень, глибоким і змістовним науковим аналізом із залученням провідного зарубіжного досвіду, використання сучасних методів аналізу та апробацією їх на науково-практичних конференціях, у виробничій діяльності. Зокрема, основні положення дисертаційної роботи доповідалися і одержали позитивні відгуки на 11 науково-практичних конференціях.

Дисертаційна робота Чень Фулі складається зі вступу, основного змісту, що включає 3 розділи, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладено на 174 сторінках основного тексту, включаючи 36 таблиць, 12 рисунків.

Вступ містить усі належні структурні елементи: загальна характеристика дисертаційної роботи, мета, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами, особистий внесок здобувача в дослідження, апробація результатів, подані публікації за темою роботи, структура і обсяг.

У першому розділі «Теоретичні основи корпоративного управління», досліджено сутність системи корпоративного управління як об'єкту управління в економіці, визначено сучасні тенденції розвитку корпоративного управління в публічних компаній у взаємозв'язку із основними теоріями, що пояснюють існування агентської проблеми, а також узагальнено методичні основи оцінки ефективності корпоративного управління та його взаємозв'язок із фінансовою ефективністю та поведінкою компаній у сфері КСВ.

У другому розділі «Вплив атрибутів корпоративного управління та фінансову результативність компаній та поведінку в сфері КСВ» проаналізовано стан і тенденції розвитку корпоративного управління та його взаємозв'язку із фінансовою ефективністю та поведінкою у сфері КСВ

публічних компаній Китаю, на основі отриманих даних проведено емпіричне дослідження взаємозв'язку між атрибутами корпоративного управління та фінансовою ефективністю діяльності публічних компаній КНР, а також їх поведінкою у сфері КСВ.

У третьому розділі «Стале корпоративне управління в Китаї» автором обґрунтовується алгоритм та механізм розвитку сталого корпоративного управління в публічних компаніях Китаю, визначено основні тренди у сталому корпоративному управлінні публічних компаній КНР, визначено та економічно обґрунтовано впровадження змін до кодексу корпоративного управління у частині посилення сталого корпоративного управління.

Був проведений аналіз звіту перевірки на плагіат на наявність текстових запозичень (програма StrikePlagiarism.com). Рецензенти дійшли висновку, що дисертаційна робота Чень Фулі (Chen Fuli) на тему «Науково-методичне забезпечення оцінювання впливу корпоративного управління на фінансові результати діяльності та корпоративну соціальну відповідальність компаній у Китаї» є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів плагіату та запозичень згідно постанови КМУ від 12.01.2022 № 44 п. 9. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях.

Основні результати дослідження опубліковано у 23 наукових працях, зокрема - 4 у фахових виданнях України, 6 статей у виданнях, включених до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science, решта публікацій є міжнародними виданнями (дві публікації) та матеріали наукових конференцій (одиннадцять публікацій). Повнота викладу наукових положень та висновків, сформульованих у дисертаційному дослідженні, підтверджується апробацією шляхом публікації в українських та міжнародних виданнях, а також їх оприлюдненням на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

Наукові праці, що відображають основні положення дисертаційного дослідження:

Статті в періодичних наукових виданнях, індексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus

1. Oleh Pasko, **Fuli Chen**, Alvina Oriekhova, Alina Brychko, Iryna Shalyhina. (2021) 'Mapping the Literature on Sustainability Reporting: A Bibliometric Analysis Grounded in Scopus and Web of Science Core Collection', *European Journal of Sustainable Development*, 10(1), p. 303.

<https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n1p303>. (**Scopus and Web of Science**)

2. Oleh Pasko, **Fuli Chen**, Yarmila Tkach, Mykola Hordiyenko, Oleksandr Nakisko, Inna Horkovenko. (2021) ‘Do Converged to IFRS National Standards and Corporate Governance Attributes Affect Accounting Conservatism? Evidence from China’, *Scientific Papers of the University of Pardubice, Series D: Faculty of Economics and Administration*, 29(2). <https://doi.org/10.46585/sp29021272>. (**Scopus and Web of Science**)

3. Oleh PASKO, **Fuli CHEN**, Nelia PROSKURINA, Rong MAO, Viktoriia GRYN, Iryna PUSHKAR. (2021) ‘ARE CSR ACTIVE FIRMS LESS INVOLVED IN EARNINGS MANAGEMENT? EMPIRICAL EVIDENCE FROM CHINA’, *Business: Theory and Practice*, 22(2), pp. 504–516. <https://doi.org/10.3846/btp.2021.14940>. (**Scopus Q2**)

4. Pasko, O., **Chen, F.**, Birchenko, N., & Ryzhikova, N. (2021). Corporate Governance Attributes and Accounting Conservatism: Evidence from China. *Studies in Business and Economics*, 16(3), 173–189. <https://doi.org/10.2478/sbe-2021-0053>. (**Scopus and Web of Science**)

5. Pasko, O., **Chen, F.**, Kuts, T., Sharko, I., & Ryzhikova, N. (2022). Sustainability reporting nexus to corporate governance in scholarly literature. *Environmental Economics*, 13(1), 61–78. [https://doi.org/10.21511/ee.13\(1\).2022.06](https://doi.org/10.21511/ee.13(1).2022.06). (**Scopus and Ukraine A**)

6. Wu, L., Danko, Y., **Chen, F.**, Yao, X., & Zhang, F. (2022). Mapping the literature of integrated marketing communications: A scientometric analysis using CiteSpace. *Innovative Marketing*, 18(1), 152–167. [https://doi.org/10.21511/im.18\(1\).2022.13](https://doi.org/10.21511/im.18(1).2022.13). (**Scopus and Ukraine A**)

Статті в наукових виданнях, включених до переліку фахових наукових видань України:

1. Pasko, **F. Chen**, and X. Yao. (2020). “Snapshot and Trends of Corporate Governance Research in the Past 5 Years: Statistics and Visual Analysis Based on CiteSpace,” *Account. Financ.*, vol. 4, no. 4(90), pp. 120–129, 2020, [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4\(90\)-120-129](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4(90)-120-129). (**Ukraine B**)

2. Pasko, **F. Chen**, and X. Yao, (2020) “The relationship between corporate governance and financial performance in Chinese logistics-related listed companies,” *Manag. Entrep. trends Dev.*, vol. 4, no. 14, pp. 8–22, 2020, <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2020-4/14-01>. (**Ukraine B**)

3. Wu, L., & **Chen, F.** (2021). Role of AI Technology in Brand Building of Chinese Higher Education Institution – Thought Based on Integrated Marketing Communication. *Marketing and Digital Technologies*, 5(2), 7–13.

<https://doi.org/10.15276/mdt.5.2.2021.1>. (Ukraine B)

4. Wu, L., **Chen, F.**, & Zhang, F. (2021). The dual margin of Chinese agricultural products export to Japan. *Management and Entrepreneurship: Trends of Development*, 2(16), 3–14. <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2021-1/16-04>. (Ukraine B)

Other Journal Articles

1. Pasko, M. Hordiyenko, **F. Chen**, Y. Tkal, and Y. Abraham, (2021). “Mapping Global Research on International Financial Reporting Standards: A Scientometric Review,” *Int. J. Financ. Res.*, vol. 12, no. 3, p. 116, Jan. 2021, <https://doi.org/10.5430/ijfr.v12n3p116>. (International Journal)

2. Pasko, **F. Chen**, and J. Wang, (2021). “Does Board Composition Matter? The Relationship Between Board Characteristics and Financial Performance: Evidence From Chinese Listed Agricultural Companies,” *Res. World Econ.*, vol. 12, no. 1, p. 177, Mar. 2021, <https://doi.org/10.5430/rwe.v12n1p177>. (International Journal)

Матеріали конференцій

1. **Fuli Chen**, Pasko Oleh (2019). Classification of financial status of listed companies in China // Annual scientific and practical conference of teachers, postgraduates and students of Sumy National Agrarian University // науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ17-20 квітня 2019 р. // P.369

2. **Fuli Chen** (2020). THE ROLE OF CORPORATE GOVERNANCE IN FINANCIAL DISTRESS PREDICTION OF GROWING COMPANIES // СУЧАСНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ // Тези доповідей 23 квітня 2020 р. // P. 9-10

3. **Chen Fuli**, Oleh Pasko, Wang Jianping (2020). A Comparative Study on Prediction Ability of Shareholding Structure and Audit Opinion: Evidence From China // EBOR CONFERENCE. 20-21-22 November 2020, Rome, ITALY // P.115

4. **Fuli Chen** (2020). THE THEORETICAL BASIS AND TREND OF CORPORATE GOVERNANCE // the International Academic and Research Internet Conference: Fiftieth Economic and Legal Discussions (Sep 25, 2020; Liviv). <http://www.spilnota.net.ua/us/article/id-3531/>

5. **Fuli Chen**, Pasko O.V. (2021). Analysis of Factors Affecting Company's Financial Performance // MODERN ISSUES AND PROSPECTS OF ACCOUNTING, ANALYSIS AND CONTROL IN CONDITION OF ECONOMIC GLOBALIZATION: Abstracts of the XII International Scientific

Conference for Young Scientists, Graduate Students and Students (24.12.2020; Lutsk) / P.365-367

6. **Fuli Chen.** Sen Hu. (2021). CURRENT STATUS AND TRENDS OF CORPORATE GOVERNANCE RESEARCH IN CHINA // SCIENTIFIC RESEARCHES AND METHODS OF THEIR CARRYING OUT: WORLD EXPERIENCE AND DOMESTIC REALITIES: (2.4.2021; NGO European Scientific Platform, Vinnytsia, Ukraine; LLC International Corporative Management, Vienna, Austria). P. 75-78.

7. **Fuli Chen,** Oleh Pasko. (2021). DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF CSR //Advanced discoveries of modern science: experience, approaches and innovations: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 1), April 9, 2021. Amsterdam, The Netherlands: European Scientific Platform. //P.34-35

8. **Fuli Chen.**(2021). ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING CSR // Синергетичні драйвери розвитку обліку, податкового аудиту та бізнес-аналітики : збірник тез за матеріалами Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 689 с. // P. 643-645

9. **Fuli CHEN.**(2021). ANALYSIS OF CORPORATE GOVERNANCE ATTRIBUTES AFFECTING CSR DISCLOSURE IN CHINA. (2021). // ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY, REGIONS AND ENTERPRISES: PROBLEMS AND PROSPECTS: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих учених 28–29 квітня 2021 р., Україна, м. Львів// P.274-275

10. **Chen Fuli,** Pasko Oleh (2021). ANALYSIS ON THE FACTORS OF ENHANCING THE INFORMATION DISCLOSURE OF ENTERPRISE'S SUSTAINABLE DEVELOPMENT // MODERNIZATION OF ECONOMY: CURRENT REALITIES, FORECAST SCENARIOS AND DEVELOPMENT PROSPECTS III International scientific-practical conference. 28-29th of April 2021, Kherson // P.117-118

11. **Fuli CHEN.** (2022). FIVE STAGES OF CG PRACTICE IN CHINA. // Обліково-фінансова наука і практика: пріоритети розвитку та місія у воєнний час: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (16 листопада 2022 р., м. Київ) / Відпов. за вип. Ю.С. Бездушна. К.: ННЦ «ІАЕ», 2022. 243 с.// P.64-66

Зауваження і побажання до змісту.

Позитивно оцінюючи дослідження загалом, варто звернути увагу на низку дискусійних положень та зауважень. Зокрема у дисертаційній роботі здобувача:

1. У теоретичній частині дисертації автор описує відповідні теорії, що пояснюють механізм взаємозв'язку та взаємозалежності між корпоративним управлінням та корпоративною соціальною відповідальністю, згадуючи агентську теорію, теорію стейкхолдерів та теорію асиметрії інформації, водночас, у такий спосіб, на наш погляд, обмеживши, можливо із метою економії місця, своє дослідження, адже варто також було розглянути інші теорії, такі як сигнальну теорію, теорію легітимності, теорію корпоративної культури та теорію корпоративного ризику.

2. Автором у другому розділі доведено, що на державні публічні компанії Китаю менше впливають фактори корпоративного управління, однак ця гіпотеза не доведена до рівня наукового результату.

3. Автор у другому розділі розбиває КСВ поведінку на два рівні, втім не обґрунтовуючи детально свого вибору, в той же час, як ця категорія піддається більшій кількості рівнів.

4. У перших п'яти таблицях другого розділу (стор. 78-84) спостерігається неузгодженість охопленого часового періоду (2020 і 2021 рр.), що може порушити адекватність отриманих результатів такого аналізу. Вважаємо, що наявність даних за 2022 рік підвищила б результативність вибірки.

Проте вказані зауваження та побажання принципово не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Чень Фулі, не є принциповими та не знижують її досить високої загальної оцінки.

Відповідність дисертації спеціальності

Дисертаційна робота Чень Фулі на тему “Науково-методичне забезпечення оцінювання впливу корпоративного управління на фінансові результати діяльності та корпоративну соціальну відповідальність компаній у Китаї”, яка подана до захисту у спеціалізовану вчену раду на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент» за своїми актуальністю, науково-теоретичним рівнем, основними результатами, основними положеннями і результатами опублікованими у фахових виданнях, новизною результатів та практичним значенням відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанові Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про

затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022. Зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності.

Рецензент:

доцент кафедри менеджменту
імені професора Л.І. Михайлової
Сумського національного
аграрного університету
кандидат економічних наук,
доцент,

Вікторія ТКАЧЕНКО

